

הבימה

התיאטרון הלאומי של ישראל

תכניית
ההצגה

הדוקטור

דרמה מוסרית עכשווית מאת רוברט אייק
בעקבות "פרופסור ברנרדי" מאת ארתור שניצלר

תרגום: אלי ביז'אווי - בימוי: מירי לזר

ליליאן ברטו

הדוקטור

בעקבות "פרופסור ברנרדי" מאת ארתור שניצלר

מאת: רוברט אייק

תרגום: אלי ביז'אווי

בימוי: מירי לזר

תפאורה: שני טור שוורץ

תלבושות: אביעד אריק הרמן

תאורה: מאיר אלון

וידאו: גיא רומם

מוזיקה: מירי לזר

משתתפים:

פול מרפי:
יובל שלומוביץ

רוברט סיפריאן:
שלום שמואלוב

רונר הרדימן:
אורי פפר

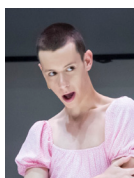
צ'רלי:
אוזרת אינגדשט

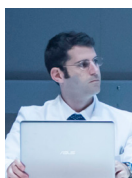
הכומר/האב:
נורמן עיסא

רות זולף:
ליליאן ברטו

סמי:
עידן מרין

ב'וניור:
מתן שביט

מרשה פלינט:
אסנת פישמן

רבקה רוברטס:
דוית נביש

מייקל קופלי:
שחר רז

אוזרת אינגדשט, עידן מרין, ליליאן ברטו

עוזרת במאית: דנה פלסר

מנהלת הצגה: דין סלע

עוזרת מתרגם: נועה גורן

קרבות במה: אילן גזית

מתכנת וידאו: יוסף משיח

הצגה ראשונה: 13.8.2022, אולם מסקין

משך ההצגה: שעתיים (ללא הפסקה)

עריכת תכניה: רמי סמו

צילום סטילס: כפיר בולוטין

עיצוב: דפנה זילברשטיין

המחזה

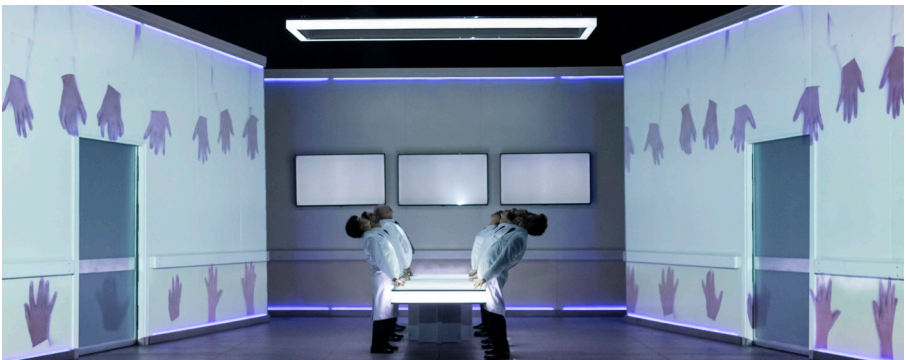
פרופסור רות וולף, אישה לבנה יהודייה ממעמד גבוה המואשמת באפליה דתית וגזעית, מציתה את הדיון השנוי במחלוקת אודות תרבות הביטול. בעולם בו זהות הפרט הופכת לדיון פוליטי על דת, גזע ומין – כל אחד חייב להשתייך לקבוצה, אך מקרה שמתרחש בתוך כתלי המוסד הרפואי המכובד שהקימה וולף מאתגר את התפיסה הזו ומתגלגל ככדור שלג לכדי סערה ציבורית שלא תסתיים לפני שתגבה את קורבנותיה.

דוית גביש, שלום שמואלוב, שחר רז, ליליאן ברטו, מתן שביט, אורי פפר, יובל שלומוביץ

רוברט אייק על "הדוקטור"

ילדה גוססת בחדר בבית חולים. כומר מבקש להיכנס, אך הרופא אינו מאפשר זאת. כך מתחיל מחזהו של ארתור שניצלר "פרופסור ברנרדי". עבור שניצלר, הסכסוכים היו פשוטים לפריסה: רפואה מול דת וקתוליות מול יהדות. עם זאת, בעידן המקוון, בעולם מקוטב יותר, ויותר, שאלת הזהות היא שאלה חיה, רבת פנים ומסובכת עד אין קץ. המחזה עוסק בזהות, בקבוצות וביחידים, בתגיות שאנו בוחרים, ושואל האם אי פעם נוכל לענות על אחת השאלות הפשוטות ביותר: מי אנחנו?

בית המשפט של דעת הקהל

על תרבות הביטול

עשרות שנים לפני שזכתה למונח רשמי התקיימה תרבות הביטול בתודעה האנושית. באופן פרדוקסאלי, מקור המונח המשמש כיום כדי להתמודד, בין היתר, עם תופעה כמו סקסיזם, נולד מתוך שיר שנכתב בשנות השמונים על ידי הגיטריסט ניל רוג'רס, "Your Love Is Cancelled", כתגובה לדייט שהשתבש. בהמשך היווה השיר בסיס לדיאלוג בסצינה מיזוגינית בסרט "עיר החטאים" (1991), שכלל את השורה:

"Cancel that bitch. I'll buy another one". תרבות הביטול ממזערת עמדות, כמו זו הבאה לידי ביטוי בשורה/פקודה הלוהטת והבלתי נסלחת הנאמרת בסרט על ידי נינו (וסלי סנייפס). היא מסבה תשומת לב ציבורית, המובילה לחוסר הסכמה כלפי היעדים המסומנים, המחשבים מחדש את עמדתם ולעיתים אף מתקנים את דרכיהם.

יחד עם זאת, תרבות הביטול מתנגשת עם הזכות לחופש הביטוי, נדבך משמעותי במדינות דמוקרטיות, או התופסות עצמן ככאלה, המתגאות בה. במדינות אלו בהן ישנן הגנות חוקתיות השומרות על מגוון רחב של שיח, תרבות הביטול מאיימת על החופש הבסיסי רב השנים. הגבלת השיח על ידי ביטול אלו שאנו לא מסכימים איתם, יכולה להוביל לכך שעמודי תווך חברתיים יעמדו בפני סכנה.

בין המבוטלים בשנים האחרונות, ניתן למנות את הארווי ויינשטיין, קניה ווסט וחברת "ג'וצ'י". תרבות הביטול מובילה לחרמות או להסרת התמיכה הציבורית. על כן, היא מסוגלת להשפיע קשות על מעמדו המקצועי של המבוטל שהקריירה שלו אף עלולה להיפגע. הוויכוח כלפי האופן שבו צריך לנקוט כלפי המבוטלים, מעלה שאלות ותהיות רבות: האם הקריירה של המבוטל אמורה להיפסק לחלוטין? האם מתקיימת פרופורציה בין העונש לבין העבירה? מה משך ריצוי העונש?

בעשורים האחרונים, תרבות הביטול היא תופעה ויראלית מקוונת נפוצה. בשל מהותה, היא חייבת להתקיים בתוך השיח הציבורי, כדי לייצר את מלוא השפעותיה. בהתחשב בכך שהיא מתרחשת בקרב חברי קהילת אינטרנט רחבות טווח, הניסיון להכיל את הביטול על כל מקרה ומקרה נראה בלתי סביר. אך במידה שנמצאה האשמה בבית המשפט של דעת הקהל, המבוטל לא זוכה לערעור.

מבוסס על המאמר 'can we cancel 'cancel culture', מאת דינו סוסי. אתר The Conversation.

שלום שמואלוב, שחר רז, מתן שביט, יובל שלומוביא, דוית גביש

נורמן עיסא, ליליאן ברטו

”שיח הזהויות ותרבות הביטול בכיכר העיר הוירטואלית”

ד”ר יובל קרניאל

ב”תרבות הביטול” החדשה, אדם שחטא הוא אשם מרנע חשיפת קלונו ברבים, כל עוד לא הוכחה זכאותו, כל עוד לא שילם את חובו האין סופי לחברה, כל עוד לא התנצל, זחל על נחונו, ואיבד את כל מה שהיה לו. כל עוד לא ריצה את עונשו בהשפלה, כל עוד לא נכנע באופן מלא לרוח הזמן המרחפת על פני הארץ, ברשתות החברתיות.

”הטרלול הפרוגרסיבי” כך מכנים את התופעה רבים בארה”ב, בעיקר שמרנים המתייחסים בתערובת של תיעוב, אימה, פחד ורתיעה עמוקים למתרחש בדעת הקהל, בתקשורת הליברלית, ברשתות החברתיות, מקומות העבודה, וגופים ציבוריים כמו אוניברסיטאות, בתי חולים, מוסדות לימוד וגופי תרבות. התופעה שהתחילה בסוף המאה הקודמת כשיח ה”פוליטיקלי קורקט” והשתלבה במאה הנוכחית עם תרבות ה #METOO, מביאה בשנים האחרונות לשיאים של שיימינג וענישה חברתית, עד כדי ביטולם של בני אדם, על רקע התבטאות לא מוצלחת, או מעשים שנחשדים או נחשבים פוגעניים, ונחשפים ככאלה ברשת החברתית.

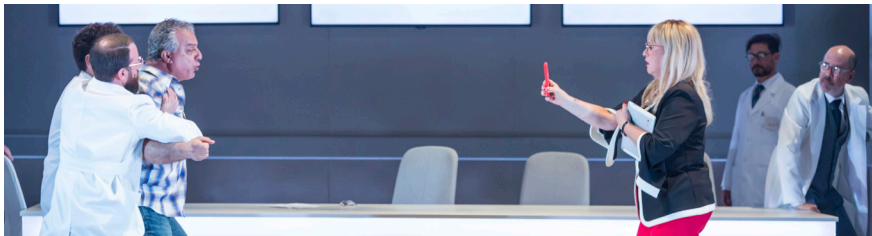
הפוליטיקה של הזהויות, לפיה מה שחשוב הם לא המעשה עצמו, הערכים והאידיאולוגיה, אלא הזהות הקולקטיבית וההשתייכות לקבוצה, מדגישה את העובדה שכל אדם אינו פרט בודד ועצמאי, אלא חלק מקבוצה חברתית, שיכולה להיות ”פריבילגית” או ”הגמונית”, ולכן פסולה מראש וראויה לגינוי, או קבוצה מאותגרת, מוחלשת, מיעוט נרמס, ולכן קורבן אולטימטיבי, הראוי להגנה ולתמיכה אוטומטית.

הרעיון החיובי ביסודו, שיש להיזהר בכבודם של מיעוטים, לכבד את הזהות ואת הבחירה החופשית של הפרט, להימנע מביטויים או מעשים שעלולים להיתפס כפגיעה ברגשות עדינים של מי שנפגעו בעבר, הפך לנשק רב עוצמה המנוצל לרעה באופן פוליטי וארגוני, ופועל מחוץ למסגרות המוכרות לנו של משפט, צדק, משמעת ארגונית או אתיקה מקצועית.

הליניץ’ של דעת הקהל מחליף את המסגרות הישנות. במקום שיקול דעת, פרופורציה, חמלה, וקשר הגיוני בין החטא לעונשו, בין המעשה הפסול לגמול הראוי לו, אנו מקבלים להט מתהפך של צדקנות, ניצול ציני של קורבנות, צייד מכשפות וענישה אכזרית ואין סופית על מעשים או אמירות של מה בכך.

כנראה שהמטוטלת שאפשרה בעבר התעללות ופגיעה בחסרי ישע, קפצה בשנים האלה לצד השני, ואנו בתקופה של חיסול חשבונות עם אליטות ישנות, והשתוללות נקמנית של הקורבנות, אמיתיים או מדומים.

ד”ר קרניאל הוא חוקר תרבות תקשורת ומשפט מאוניברסיטת רייכמן, לשעבר רקטור ומשנה לנשיא בצלאל, אקדמיה לאמנות ועיצוב

שלום שמואלוב, יובל שלומוביץ, דוית נביש, נורמן עיסא, אורי פפר, שחר רז

על אתיקה רפואית ד"ר משה צודיקר

האתיקה הרפואית, היא תחום המתיימר להמשיג את ערכי המוסר של המערך הרפואי בכלל ובמקצועות הרפואה בפרט. אחת הסוגיות המרכזיות, היא הקשר שבין המטפל לבין המטופל. לשם כך, יצרו קודים אתיים, עקרונות שבאמצעותם ניתן להבין אינטראקציות שונות ביחסי עבודה.

לא ניתן להתייחס לאתיקה הרפואית כמימד אחד, היא רב מימדית וכוללת דיסציפלינות רבות פרט לרפואה, כגון: פילוסופיה, משטר, דת, פסיכולוגיה וסוציו-חינוך. בעידן המודרני העיסוק באתיקה כבר אינו נחלתם של רופאים או אמונים על הרפואה בלבד, אלא עבר לנחלת הרבים. אנו נחשפים השכם והערב, במדיה ובעיקר בתקשורת הטלוויזיונית, לדיונים שביב מה מותר ומה אסור והיכן נחצים הקווים האדומים.

האתיקה הרפואית עוסקת בכמה תמות: אי גרימת נזק למטופל, חרות המטופל להחליט לגבי מה נעשה איתו, מסירת המידע המלא, תועלת אל מול נזק, שוויוניות למקבלי הטיפול וכבוד האדם תוך שמירה על חסיונו הרפואי של המטופל. אפשר לומר שכל התמות האלה מבוססות על עקרונות פילוסופיים בסיסיים בתורת המוסר והן: תועלתנות, דתיות ואסתטיות.

אני תוהה, במציאות בה אנו חיים, כאשר מושגים ערכיים מטושטשים וההגנות הפכה להיות מושג ערפילי, האם ניתן לנסח קוד אתי אחיד אוניברסלי. האספקטים הללו, מעוררים דילמות קונפליקטואליות שמחזקות בדבר המורכבות בה עוסקת האתיקה הרפואית.

ד"ר צודיקר הוא רופא פסיכיאטר מומחה ופסיכותרפיסט

ליליאן ברטו, אושרת אינגנדשט

שחר רז, אסנת פיшמו, ליליאן ברטו, מתן שביט